

Valentin Vodnik

1758 - 1819

Valentin Vodnik se je rodil 3. februarja 1758 v Zgornji Šiški pri Ljubljani. Po enoletni pripravi v Novem Mestu je leta 1769 v Ljubljani začel obiskovati latinsko gimnazijo. Ko jo je končal, je stopil v frančiškanski red. Študiral je filozofijo in bogoslovje. Leta 1779 je objavil prvo pesem v Pisanicah. Za duhovnika je bil posvečen leta 1782 na otoku Krku. Bil je pomožni duhovnik v Sori pri Medvodah, na Bledu, kaplan v Ribnici in od 1793 župnik na Koprivniku nad Bohinjem. Seznanil se je z Žigo Zoisom, ki ga je takoj pritegnil k svojim literarnim in preroditeljskim načrtom katerih cilj je bila izdaja del iz zgodovine, zemljepisa, poezije, slovnice, slovarja in dvigniti slovenski jezik na raven omikanega jezika. Vodnik je svoje življenje v veliki meri posvetil uresničitvi programa svojega mentorja. Zois mu je pomagal do službe v Ljubljani. Leta 1796 je postal korepetitor pri sv. Jakobu.

V letih 1795-98 je urejal Veliko pratiko, slovenski gospodarsko-poučni koledar, nato Malo pratiko do leta 1806. V letih 1798-1800 je urejal Lublanske novice časopis, ki ni mogel prav zaživeti, leta 1799 je izdal prevod Kuharskih bukev, 1806 pa svojo pesniško zbirko Pesme za pokušino. Delo v šoli, od leta 1798 je bil profesor v gimnaziji, mu je pokazalo potrebe po učbenikih. Izdal je (1809) nemško Zgodovino Kranjske, Trsta in Goriške, za verouk je v slovenščino prevedel mali katekizem. Najpomembnejše učne knjige je napisal v času Ilirskih provinc: Abeceda za prve šole (1811), Pismenost ali Gramatika za prve šole (1811) in Abeceda ali Azbuka (1812). Zadnje tekste je objavil leta 1818 in sicer nemški članek Rimski spomeniki Ilirije in prevod knjige Jana Matouška Babištvo ali Porodničarski Vuk za babice.

8. januarja 1819 je Valentin Vodnik umrl. Bil je pravi človek 18. stoletja, polihistor z izrazitim pedagoškim čutom in posluhom za potrebe časa, ki je opravil ogromno delo.

Vodnikova domačija

Rod Valentina Vodnika je kmetoval na Ljubljanskem polju. Ded Jurij se je leta 1725 poročil z Uršulo Skalar in se preselil na njeno domačijo "pri Žibertu" na Trati pri Šentvidu. Leta 1730 je kupil Na jami v Zgornji Šiški hišo in prinesel s seboj hišno ime. Njegov sin Jožef se je leta 1757 poročil z Jero Pance. Imela sta deset otrok, prvorojenec je bil Valentin. Njegov oče je verjetno že imel pri hiši gostilno. Pozneje se je zanjo uveljavilo ime Pri kamniti mizi. Leta 1864 je od Vodnikov kupil hišo gostilničar Jakob Matjan. Njegova gostilna se je imenovala Pri Matjanu. Anton Pogačnik jo je kupil leta 1912 in imel tu gostilno do leta 1930, potem so bila v njej le še stanovanja. Hišo so nacionalizirali v letu 1960, leta 1979 pa je občina Šiška začela akcijo za njen odkup in obnovo. Prenova v letih 1982-84 ji je dala podobo kakršno je imela pred pozidavami v letu 1880. Danes je osrednja šišenska kulturna ustanova. V prvem nadstropju sta dve stalni razstavi, spominska zbirka Valentina Vodnika in knjižna